

Pratarmė

Šis leidinys yra sudarytas iš mokslinių straipsnių, perskaitytų Pirmojoje tarptautinėje muzikos teorijos konferencijoje, surengtoje 1999m. balandžio 22-24 d. Vilniuje, tema: „Komponavimo principai. Teorija ir praktika.“ Konferencijos rengėjai – Lietuvos muzikos akademija (LMA) ir Lietuvos kompozitorių sąjunga (LKS). Konferenciją parėmė Atviros Lietuvos Fondas (ALF). Pagal forumo rengėjų sumanymą konferencijos pranešimai buvo orientuojami į tris pagrindines potemes: komponavimo principų teorinę išraišką, komponavimo principų istorinę sklaidą ir šiuolaikinės kompozicijos problemas. Konferencijos, kaip ir leidinio, tikslas – suteikti naujų impulsų teorinės minties plėtotei komponavimo praktikos ir mokymo proceso srityse. Leidinys skirtas kompozitoriams, muzikologams, menotyrininkams, kultūrologams bei visiems besidomintiems šiomis problemomis. Konferencijas organizuoti ir jų medžiagą išleisti tikimasi reguliariai. Leidinio pasirodymas knygynuose, bibliotekose, muzikos informacijos centruose atvers naujas galimybes propaguoti Lietuvos muzikos teorijos ir kūrybos darbus. Ši akcija prasminga keliais atžvilgiais – stiprinant abipusiškai naudingą, koreguojantį kompozitoriaus ir teoretiko veiklos sričių ryšį, plečiant bendradarbiavimo galimybes su užsienio šalių mokslininkais (leidinio redakcinėje kolegijoje sutiko dalyvauti penki užsienio ir devyni lietuvių muzikologai bei menotyrininkai). Reguliarus konferencijų organizavimas bei jų medžiagos leidimas turėtų įtakos ir muzikos akademiniam jaunimui – ne tik plečiant jo studijų programą, bet ir akiratį apskritai. Leidinį sudaro 11 straipsnių, iš kurių 6 užsienio autorių (anglų, vokiečių ir rusų kalbomis). Straipsniai gvildena teorinius-sisteminius, istorinius bei šiuolaikinio komponavimo klausimus.

Skaitytojas nesunkiai pastebės, kad kiekvienas straipsnis paliečia ypač aktualias nūdienio komponavimo idėjas. Ignace Bossuyt (Belgija) Renesanso kompozitorių O. di Lasso ir J. de Castro kūrybos pavyzdžiais atskleidžia ne suvaržytas originalumo nuostatomis, o pagrįstas modelio ir parodijos dualizmu muzikos komponavimo galimybes.

Algirdas Ambrazas (Lietuva), lygindamas H.Schenkerio ir jo amžininkų mintis, ryškina aktualią modernioms kompozicijoms tyrinėti metodologinę išvargą. Pabrėžiama H.Schenkerio mintis, kad kūrinio vienovė apčiuopiama jo santraukoje (redukcijoje).

Jurijus Cholopovas (Rusija) pirmą kartą opoziciškai sugretina terminus „tonus“ ir „sonus“. Tai atveria naujus terminologinio susikalbėjimo aspektus, tyrinėjant avangardo (K.Stockhauseno) kūrinius.

Gražina Daunoravičienė (Lietuva), antinomiškai lygindama muzikinės formos statinius (*Form als Formel*) ir dinaminčius momentus (*Form als Formung*), pažymi didėjančią pastarųjų reikšmę naujojoje muzikoje (*Form–Genese*).

Margaritos Katunian (Rusija) nuomone, sakralinis kanonas, kaip tam tikras komponavimo archetipas, įkvepia minimalistinio skambesio ir jo simbolinio susaistymo paieškoms. Idėja pateikiama kaip iškili nūdienos kompozicinio mąstymo aktualija.

Giovanni Grosskopf (Italija) skatina mąstyti, ką iš tiesų slepia intervalo, akordo prigimtis. Praėjęs šimtmetis ne kartą bandė įminti akordo konsonavimo bei fonizmo, įtampos, harmoninės jėgos, akustinio intensyvumo, sonantiškumo paslaptis. Straipsnio autorius kompiuterizuoja metodą, kuriame figūruoja ir kiti predikatai – *sound and sonority, richness and complexity, tone – colour, smooth, poorest ...*

Michailas Prosnjakovas (Rusija) nubrėžia paralelę tarp naujosios kosmologijos pasaulėvaizdžio ir kosminės muzikos eros, pasižyminčios daugiamate logika bei specialiomis garsinių vibracijų formomis – punktais, grupėmis, masėmis, momentais, procesais, mikro ir makrostruktūromis, garsinėmis scenomis ir pan.

Bandymais savitai analizuoti komponavimo technikos tipus patrauklūs pradedančių mokslininkų straipsniai – Mart Jaanson (Estija), Daivos Dženkaitienės ir Antano Kučinsko (Lietuva).

Rimantas Janeliauskas (Lietuva) pirmą kartą muzikos visuomenei pateikia per dvidešimt metų pareikalavusią glaustą komponavimo principų sistematikos versiją.

Visų organizatorių vardu dėkojame moraliai ir materialiai parėmusiems konferencijos leidinio išleidimą.

Vyr. redaktorius ir sudarytojas dr. doc. R.Janeliauskas